

ПАНИКАТА Е ЛОШ СЪВЕТНИК

СЕГА Е МОМЕНТЪТ ДЪРЖАВАТА ДА ПРОДАВА ПРЕЗ БОРСАТА

26.10.2008

Бистра Илкова

изп. директор на БФБ-София АД

В-К «24 ЧАСА»

ИНТЕРВЮИРАЩ: ВЯРА ИВАНОВА

-Г-жо Илкова, световната финансова криза засега у нас има най-осезаемо отражение върху фондовата борса. Каква е равносметката за последните месеци?

- Кризата от последната година е една от най-сериозните, а според някои експерти и най-голямата от 1929 г. Индексите на световните борси се понижиха драстично, като това не отмина и нашата борса. Никой не трябва да си прави илюзии, че тя е нещо отделно от капиталовите пазари в света. В световен мащаб кризата се превърна в криза на доверието във финансовата система и това се усеща точно на борсите. У нас пиковата пазарна капитализация бе на 15 октомври 2007 г., когато **достигна 30,098 млрд.** Това бе общата пазарна цена на компаниите, която бе около 55% от БВП. На същия ден бе и пикът на основния борсов индекс SOFIX (1952,40 пункта).

Година по-късно той е около 550 пункта, а капитализацията е намаляла повече от половината.

- Това, което наблюдаваме в момента, ли е дъното?

- Никой не може да каже. Както не може да каже и кога ще има връх и дали той ще се запази. Колкото анализатори има – толкова различни мнения. По-важно е не да се говори постоянно за дъна и върхове, а да се изтъкват реалностите на пазара – потенциалът в развитието на бизнеса, перспективите му и възможностите, които дава фондовата борса.

-Кои са най-потърпевши от спада?

- По цял свят има инвеститори, потърпевши от спадовете на цените на акциите. Ние не се уморихме да повтаряме, че във всички пазари цените на акциите могат както да се покачват, така и да спадат и печалбите не са гарантирани.

-Изира ли лоша шега на инвеститорите еуфорията от 2007 г.?

Изира лоша шега на тези, които не се съобразяваха с реалностите и рисковете, а искаха на всяка цена да спечелят веднага големи печалби. Тези инвеститори действаха по-скоро машинално, без да вземат обосновани решения.

- Какво трябва да е поведението на инвеститорите в тази ситуация? Да бързат ли да продават, да търсят ли други алтернативи?

-Има различни групи инвеститори и поведението им зависи от техните цели и намерения, от опита и готовността да рискуват, от финансовите възможности. Едно е поведението например на пенсионните фондове като най-големи институционални инвеститори на борсата ни, друго е на дребните инвеститори. Ако вторите не са уверени в собствените си сили за анализ на ситуацията и книгата, в които мислят да инвестират, трябва да търсят съвети от професионалисти, но при всички случаи паниката не е най-добрият съветник. Алтернативи за инвестиции винаги има, всеки трябва да реши какво да избере.

-Какви са наблюденията ви - изпитват ли трудности компаниите, усещат ли недостиг на финансов ресурс?

- В последно време непрекъснато се срещаме с представители на едни от най-големите публични компании. От разговорите става ясно, че нямат намерение да се отказват от инвестиционните си програми, в които съвсем естествено ще има пренареждане на приоритетите.

- Капиталовият пазар е зависим от външните фактори, но кои са вътрешните, които оказват влияние?

Очевидно е, че България вече индиректно е засегната от кризата и нейното влияние тепърва ще се усеща както по отношение на бизнеса, така и

за средностатистическия българин. Ще се променят условията за финансиране, за производство, за развитие на нов бизнес, потреблението, финансовите регулации, чуждестранните инвестиции и др. **Фактът, че сме малка страна с развиваща се икономика, може да се окаже благоприятен** за нас от гледна точка на вътрешните фактори.

- Какво имате предвид?

- До момента икономиката ни бележи значителен растеж, финансовите резултати на голяма част от търгуваните на борсата компании са добри, данъчната политика е благоприятна. Това обаче не трябва да ни успокоява, защото все още загубите на водещи чуждестранни финансови институции не са окончателно установени. Позитивна роля в момента играят мерките, които вземат правителството на САЩ, правителствата и централните банки в Западна Европа. Всичко, което предстои да се случва в България, ще зависи и от ефекта на оздравителните мерки, които предприемат те.

- Въпреки тези мерки има недоверие в пазарите.

- Всички инвеститори изчакват нещо да се случи, някой да направи нещо. В последния месец у нас се забелязва особена активност в анализите и коментарите - говорят политици, журналисти, бизнесмени, теоретици и т.н. Това е добре, защото **обществото трябва да разбере, че кризата ни е достигнала**. Оттук нататък то трябва да е наясно какво е направено до момента и какъв комплекс от мерки във всички области на икономиката ще бъде предприет. Той следва да се съдържа в програмата на правителството за превенция на кризата. Всичко, което е направено и продължава да се прави за запазване на финансовата стабилност, е позитивно, включително и от психологическа гледна точка.

- Как обаче може да се върне доверието в българската борса?

- Връщането на доверието на инвеститорите означава връщане на доверието в българския бизнес, работещ на светло. Хората трябва да знаят, че той има своя потенциал за развитие, че са вложени огромни капитали за създаването и просперитета му. В тази връзка търгуваните компании ще положат всички усилия за запазване и развитие на постигнатото.

Усилия полагат и редица непублични компании, които са в процес на подготовка за листване и изчакват подходящия момент. **Техният брой не е малък – около 30-40 компании**. В тази връзка БФБ има нова мисия - ще положим всички усилия да направим популярен добрия български бизнес, да

покажем неговия здрав фундамент, включително в чужбина, и да го поощрим в усилията му за преодоляване на последиците от кризата.

Стъпка в тази посока е организираният Ден на България на най-големия форум по капиталовите пазари във Франкфурт - German Equity Forum, на който борсата ще води делегация от най-добрите си компании. В този момент държавата трябва да продължи да подкрепя капиталовия пазар като съществена част от небанковия финансов сектор, в който са акумулирани огромни парични потоци. В частност **трябва да активизира действията си в подкрепа на публичните компании**, включително чрез създаване на преференции, предимства и облекчения при различни процедури предвид прозрачността в работата им. В последните години държавата поизостави активната приватизация на мажоритарни пакети през борсата. Сега е моментът този процес да бъде активизиран. Освен това осъществяването на големи инфраструктурни проекти би могло да се реализира през фондовата борса чрез публично набиране на капитал. Това би било ефективна мярка за стимулиране на бизнеса с участието на държавата и би показало на инвеститорите - български и чуждестранни, че държавата подкрепя българския капиталов пазар и стимулира развитието му.

- Как очаквате да се развие пазарът през следващата година?

- Нашият капиталов пазар е млад. Тепърва ще го развиваме, обогатяваме и ще се възползваме от предимствата му. Кризите идват и си отиват. Кризата в България ще си е отишла, когато сме успели да реализираме мерките за превенцията ѝ и сме възвърнали доверието на инвеститорите в българските компании, респективно в капиталовия пазар.

- Ще замрази ли кризата плановете за развитие на дериватен пазар?

- Според някои анализатори точно търгуваните деривати на големите борси са предизвикали кризата. Но в същото време не може с лека ръка деривативният пазар да се заклейми и да се отрече. Рано или късно такъв ще има и в България, но само ако участниците го поискат и са готови за него. От известно време **извършваме подготвителна работа**, свързана най-вече с проучване на възможности за изграждане на инфраструктурата на този пазар, за съответствието му с действащото законодателство.

-Може ли у нас да се приложи идеята на френския президент Саркози за фонд, който да изкупува акции от компании, застрашени от придобиване от фирми извън ЕС?

-Не смятам,че България се нуждае в момента от такъв фонд. Не ми е известно засега да има български компании, застрашени от такова придобиване.

